

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 7th International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол.

наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константинова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол.

наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Станіславчук Н.І., викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 27.10.2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

УДК 81'1'42'38'276

Залужна О.О., канд. філол.наук,
Роллер А.Ю., магістрантка
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(Вінниця, Україна)

ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ

У рамках вивчення тексту як об'єкта лінгвістичного дослідження актуальним постає питання специфіки авторського стилю, оскільки певні фонетичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні засоби, використані автором у процесі текстотворення, характеризують його/її як особистість і є притаманними саме його/її творчості (Волошук, 2008). Індивідуальне у мовленні привертає увагу лінгвістів, які намагаються схарактеризувати його через поняття індивідуальної манери мови, мовного портрету, ідіолекту та ідіостилю. Аналізуючи специфіку мовлення окремо взятого автора тексту, дослідники працюють на міждисциплінарному рівні та доходять висновку про існування індивідуальної картини світу.

Поняття стилю з'явилося в античній риториці – основоположником теоретичного вивчення стилю вважається давньогрецький філософ Аристотель, який розробив систему вимог до ораторської майстерності, спираючись на які оратори Стародавнього світу будували свої промови, щоб переконувати цільову аудиторію. Досліджуючи питання індивідуального стилю викладу в межах сучасного лінгвістичного підходу, дослідники акцентують свою увагу на мовній особистості автора в парадигмі культурного та історичного дискурсу, оскільки в залежності від епохи або художнього жанру, в якому функціонує автор, змінюється і його/її внутрішньо-мовні мотивації.

У сучасній лінгвістичній парадигмі поняття «ідіостиль», «індивідуальний стиль», «ідіолект» мають спільне семантичне ядро «індивідуальне, що належить особистості», саме тому не всі мовознавці розмежовують їх та послуговуються ними як взаємозамінними синонімічними термінами (Переломова, 2010, с. 281-290). З іншого боку беручи до уваги екстралінгвальні чинники вивчення мови та мовлення, низка дослідників наголошує на ієрархічному зв'язку між термінами «ідіостиль» та «ідіолект».

Поняття ідіолект посідає чільне місце в мовознавчій терміносистемі. Дослідженням ідіолекту займалось не одне покоління вчених, зокрема Гаспаров Л. М., Григор'єв В. П., Караваєва М. А., Караулов Ю. Н., Лютикова В. Д., Макарова Н. В., Поцепня Д. М., Преображенський С. Ю., Северська О. І., Щеглов Ю. К., Щукін В. Г. та ін. Спочатку термін використовували виключно в англійськомовних наукових розвідках, однак згодом вивченням ідіолекту зацікавились і українські дослідниці. Назва терміну походить від грецьк. *idios* «свій, своєрідний, особливий» і *lectos* «наділений здатністю говорити». Л. О. Ставицька в науковій розвідці «Про термін ідіолект» визначає «ідіостиль» як «реалізацію певної мови в устах індивіда, тобто сукупність текстів, породжуваних мовцем і досліджуваних лінгвістом з метою вивчення системи мови» у широкому розумінні та «специфічні мовленнєві особливості певного носія мови» – у більш вузькому значенні. Посилаючись на роботи П. Ю. Гриценка, дослідниця наголошує, що «ідіолект – це сукупність індивідуальних особливостей, що характеризують мовлення окремого індивіда, а «ідіостиль» – індивідуальний стиль, сукупність основних стильових особливостей, які характеризують твори того чи того автора у певний період або всю його творчість». Тобто, на думку дослідниці терміни можуть бути ототожені, однак лише за умови врахування різноманітних екстралінгвальних чинників (Ставицька, 2009, с. 3-17).

Незважаючи на те, що термін «ідіостиль» неодноразово потрапляв до поля зору лінгвістів, у мовознавстві відсутнє його уніфіковане трактування. Цей факт пояснюється перш за все різними підходами науковців до його вивчення та дослідження. На думку В. В. Виноградова, «поняття індивідуального стилю неможливо розкрити цілком ні з лінгвістичної, ні з літературознавчої точки зору», так як це динамічна та схильна до змін система. Як і І. К. Білодід та В. В. Григор'єв, вчений вважається прихильником лінгвістичного підходу. Він розглядає індивідуальний стиль як центральну категорію стилістики художньої літератури, приділяючи значну увагу виразності та емоційності мовних засобів. Дослідник розглядає індивідуальний поетичний стиль як «систему естетичного підбору, осмислення та розташування символів», зазначаючи, що головним завданням лінгвіста під час аналізу індивідуального стилю є описати принцип підбору та поєднання автором різноманітних конструкцій. Крім того, вчений наголошує на необхідності використання міждисциплінарного підходу, оскільки всебічне дослідження мови неможливо реалізувати в рамках однієї конкретної дисципліни (Виноградов, 1980).

Українські дослідники дедалі частіше порушують питання розмежування та трактування понять ідіостиль, індивідуальний стиль та ідіолект. Складність підходу до вивчення даної проблеми зумовлена специфічністю самого предмета дослідження, його розташуванням на перетині двох наук: мовознавства й літературознавства. Х. І. Дідух зазначає, що індивідуальність авторського стилю зводиться до присутності авторських художніх прийомів, критеріїв відбору й комбінацій різноманітних мовних засобів і їхній видозміні в обраній автором концепції. Дослідниця переконана, що урахування індивідуального стилю є істотною складовою вивчення тексту при зверненні до моделі художньої комунікації. Вона пов'язує поняття ідіостилу з певним відбором мовних засобів, способами їхнього поєднання, а також із частотністю їхнього вживання (Дідух, 2012).

Отже, більшість дослідників наполягають на присутності ієрархічного зв'язку між термінами ідіостиль та ідіолект. Ідіолект частіше розглядають як більш широке поняття, а ідіостиль вважається його систематичною та впорядкованою фазою.

Список використаних джерел:

- Виноградов, В.В. (1980). *О языке художественной прозы*. Москва: Наука.
- Волошук, В.І. (2008). Індивідуальний авторський стиль, ідіолект, «ідіостиль»: питання термінології. *Наукові праці. Серія Філологія мовознавство*, 79, 5-8.
- Дідух, Х.І. (2012). Ідіостиль як відображення авторської картини світу. *Філологічні науки. Серія «Риторика і стилістика»*. Available at: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2012/Philologia/2_111114.doc.htm.
- Переломова, О.С. (2010). Мовний аспект ідіостилу Валерія Шевчука. Волинь-Житомирщина. *Історико-філологічний збірник з філологічних проблем*, 20, 281-290.
- Ставицька, Л.О. (2009). Про термін ідіолект. *Українська мова*, 4, 3-17.